

РЕШЕНИЕ

№ 252

гр. (АДРЕС) 05.01.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 127 СЪСТАВ, в публично заседание на пети декември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: ЯНА М. ФИЛИПОВА

при участието на секретаря СИЛВИЯ К. ЗЛАТКОВА
като разглежда докладваното от ЯНА М. ФИЛИПОВА Гражданско дело № 20221110129905 по описа за 2022 година

Производството е по реда на чл. 124 и сл. ГПК.

Образувано е по искова молба от А. М. М. против (ФИРМА) в която са изложени твърдения, че между ищеца и (ФИРМА) бил сключен Договор за паричен заем № 4265392, по силата на който на ищеца бил предоставен заем в размер на 2500 лева. Съгласно чл. 4 от съгласението заемателят следвало да представи обезпечение по кредита – две физически лица, които да отговарят на определени изисквания на заемодателя, поръчители или банкова гаранция в полза на институцията отпуснала кредита. Страната поддържа, че в деня на встъпване в заемното правоотношение по сочения контракт ищецът с посредничеството на (ФИРМА) сключил с ответното дружество Договор за предоставяне на гаранция (поръчителство) № 4265392, по силата на който (ФИРМА) поело задължение да обезпечи задължението на ищеца, за което той следвало да заплати възнаграждение на дружеството-гарант в размер общо на 667,26 лева, което било разсрочено за срока на договора за кредит, като дължимите вноски се кумулирали към вноските по договора за заем. В исковата молба са развити съображения, че договорът за поръчителство е акцесорен на договора за кредит, поради което действителността му е обусловена от действителността на главния договор. В допълнение доколкото договорът за заем се явява потребителски по смисъла на Закона за потребителския кредит, то клаузите на акцесорния договор за поръчителство попадат под обхвата на законовите разпоредби в защита на потребителите. Ищецът поддържа, че в договора за паричен заем неправилно е определен годишния процент на разходите (ГПР), тъй като в него не е включено възнаграждението, дължимо от ищеца по Договора за предоставяне на поръчителство, като същевременно сключването на соченото съглашение с ответното дружество било част от условията за отпускане на заема, възнаграждението за поръчителство било елемент от дължимата от потребителя погасителна вноска и било отнапред предвидено. В заключение в исковата молба са изложени доводи, че договорът за паричен заем е нищожен като сключен в нарушение на изискванията на чл. 11, ал.1, т.10 във вр. с чл.22 ЗПК, тъй като не е налице съществен елемент от неговото съдържание, а именно не е посочен действителният годишния процент на разходите, поради което и акцесорното съглашение за поръчителство се явява недействително. Ищецът поддържа, че договорът за поръчителство е нищожен, като противоречащ на чл. 138 ЗЗД, тъй като страни по сделката са поръчителя и длъжника, а не кредиторът и поръчителя, като сключен без правно основание доколкото на потребителя не се предоставя услуга срещу уговореното

възнаграждение и като накърняващ добрите нрави доколкото уговореното възнаграждение е в размер повече от половината сума по договора за заем.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът (ФИРМА) чрез процесуалния си представител, поддържа доводи за недопустимост на предявената искова претенция. В подадения отговор са изложени подробни съображения за липса на правен интерес от предявяване на установителен иск за нищожност на процесната сделка, тъй като ищецът разполага с друг път за защита, а именно посредством предявяване на осъдителен иск за връщане на недължимо платени суми въз основа на договора за поръчителство. По същество на спора процесуалният представител на дружеството излага подробни съображения за неоснователност на предявения иск. В подадения отговор са изложени съображения, че дружеството е вписано като финансова институция в Регистъра на БНБ за финансовите институции с основен предмет на дейност – предоставяне на гаранционни сделки по занятие, поради което му се следва и съответно възнаграждение. В допълнение се сочи, че основанието за сключване на договора за предоставяне на гаранция е изпълнение на договорно задължение на ищеца, произтичащо от договора за заем, поради което твърдението, че процесният договор е сключен без основание е неоснователно. В подадения отговор са изложени съображения за неоснователност на поддържаните в исковата молба доводи за нищожност на сделката поради противоречие с добрите нрави, тъй като е сключена в рамките на свободата на договаряне, регламентирана в чл. 9 ЗЗД. Представителят поддържа, че не е налице липса на еквивалентност на престациите, тъй като срещу уговореното възнаграждение (ФИРМА) е поело задължение да отговаря за целия дълг на ищеца, включително и за разноските при неизпълнение. С подадения отговор са оспорени доводите за нищожност на договора за предоставяне на гаранция, като сключен при неспазване на нормите на Закона за потребителски кредит, тъй като нормите са приложими единствено по отношение на договора за потребителски кредит, какъвто процесното съглашение не е. Представителят на страната поддържа, че ответникът не е страна по договора за заем, поради което не би могъл да се ангажира със становище по релевираните от ищеца твърдения във връзка с неговата действителност. По изложените доводи е направено искане исковата молба да бъде върната, а производството по делото прекратено поради липса на правен интерес от предявяване на установителен иск за нищожност на процесната сделка, а при условията на евентуалност исковата претенция да бъде отхвърлена като неоснователна. Направено е искане сторените от дружеството съдебни разноски да бъдат възложени в тежест на ищеца, а в случай, че на ищцовата страна се следват съдебни разноски за производството е направено възражение за прекомерност.

Съдът, след като прецени събраните по делото доказателства и взе предвид доводите и възраженията на страните, приема следното:

При съобразяване на становището на страните, на основание чл. 146, ал. 1, т. 4 ГПК, е обявено за безспорно и ненуждаещо се от доказване по делото, че между ищеца и (ФИРМА) е сключен договор за гаранция (поръчителство), по силата на който дружеството се задължило да отговаря пред (ФИРМА) за изпълнение на задълженията на ищеца, произтичащи от сключен между него и (ФИРМА) Договор за паричен заем № 4265392, като съгласно съглашението получателят на паричен заем се задължил да заплати такса за предоставяне на поръчителството в размер на 667,26 лева, която следвало да бъде заплатена на месечни вноски в размерите, условията и на падежите съгласно погасителен план към съглашението.

От приетото по делото заключение по допусната съдебно-счетоводна експертиза, което съдът цени като обективно и компетентно дадено се установява, че ищецът е заплатил в полза на ответника по процесния договор сумата в размер на 667,26 лева.

По направеното от ответника възражение за недопустимост на производството съдът приема следното:

С Решение № 1/01.02.2012 г. по гр. д. № 425/2011 г. на ВКС, III ГО, е прието, че искът за установяване на нищожността на дадена сделка по своя характер е отрицателен установителен иск, с чието уважаване се установява със сила на пресъдено нещо

нищожността на съглашението и свързаното с това невъзникване на целените от страните права и задължения. Настоящият състав поначало споделя доводите на ответника за недопустимост на предявен отрицателен установителен иск когато възникналото по силата на атакуваната сделка задължение е погасено от длъжника посредством плащане. На първо място следва да бъде посочено, че абсолютна процесуална предпоставка за допустимостта на установителен иск, включително на отрицателния такъв, е наличието на правен интерес от неговото предявяване. Последният е налице, когато субективното право, предмет на иска, е застрашено или упражняването му е смутено. Ако субективното право е нарушено се поставя въпросът дали то може да бъде адекватно защитено чрез установителен иск или носителят му следва да предяви осъдителен иск за неговата защита. В разглеждания случай ищецът е заплатил на ответника дължимото съгласно чл. 3, ал. 1 от процесния Договор за предоставяне на гаранция № 4265392/21.09.2021 г. „възнаграждение“ в размер на 667,26 лева. За сочената сума предявяване на отрицателен установителен иск, респ. иск за нищожност, по правило е недопустимо, тъй като ищецът не може да постигне адекватна защита на правата си. Подобен извод следва от обстоятелството, че решението по предявения отрицателен установителен иск, респ. искът за нищожност, не се ползва с изпълнителна сила, респ. по силата на него за ответника не съществува задължение за връщане на получената сума (по арг. от Решение № 99/28.06.2012 г. по т. д. № 667/2011 г. по описа на ВКС, II TO). Такова възстановяване на платените от ищеца суми може да се постигне единствено чрез воденето на осъдителен иск на плоскостта на неоснователното обогатяване, какъвто обаче в случая не е предявен (в този смисъл Определение № 634/05.10.2009 г. по т. д. № 479/2009 г. по описа на ВКС, I I TO и Определение № 337/21.07.2022 г. по ч. т. д. № 854/2022 г. по описа на ВКС, I TO).

В допълнение е необходимо да бъде отбелязано, че липсата на интерес от водене на отрицателен установителен иск, респ. иск за нищожност на сделката, от която произтича погасеното от ищеца посредством плащане задължение, може да се обоснове и с принципа за процесуална икономия, доколкото целеното с него установително действие може да се постигне с воденето на осъдителен иск за неоснователно обогатяване като така на практика би се избегнало създаването на множество процесуални отношения между страните, при положение, че правният спор може да бъде разрешен само в един процес.

Така изложеното разбиране е застъпено в Решение № 232/24.02.2023 г. по в. гр. д. № 3050/2022 г. по описа на Окръжен съд – гр. Пловдив, X състав, с което е обезсилено като недопустимо постановено от първоинстанционния съд решение за прогласяване на клауза от договор за кредит за нищожна, произтичащото от която клауза задължение е било погасено посредством плащане, и Определение № 2943/13.12.2023 г. по ч. гр. д. № 3180/2023 г. по описа на Окръжен съд – гр. Пловдив, VII състав.

Независимо от изложеното съгласно актуалната практика на СЕС, намерила израз в Решение от 23.11.2023 г. по дело С-321/22, явяваща се обвързваща за настоящия съд, е прието, че член 7, параграф 1 от Директива 93/13, разгледан във връзка с принципа на ефективност, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска разпоредби от националното право, които съгласно тълкуването им в съдебната практика, изискват доказването на правен интерес, за да може да се уважи иск на потребител за установяване на непротивопоставимостта на неравноправна клауза, съдържаща се в сключен договор, тъй като се счита, че такъв интерес липсва, когато потребителят разполага с иск за връщане на дадената недължима престация. Предвид изложеното предявеният иск се явява допустим, макар чрез уважаването му в правната сфера на потребителя да не възниква никаква промяна, тъй като за връщане на даденото по договора неминуемо следва да бъде предявен и осъдителен иск.

По същество на спора съдът намира следното:

Процесният договор за кредит, по силата на който (ФИРМА) е поело задължение да сключи договор за поръчителство с (ФИРМА) за обезпечаване задълженията на А. М. М. по Договор за паричен заем № 4265392/21.09.2021 г., е нищожен на основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД поради противоречие с добрите нрави. Добрите нрави са критерии за норми на поведение,

които се установяват в обществото, поради това, че значителна част от хората според вътрешното си убеждение ги приемат и се съобразяват с тях. Те са морални норми, на които законът придава правно значение, защото правната последица от тяхното нарушаване е нищожност на съответната сделка или клауза, тоест последните не пораждаат предвидените с тях правни последици. Противоречащи на добрите нрави са уговорки, с които се цели постигане на неприсъщ резултат на конкретния вид сделка, при който едната страна се обогатява неоснователно за сметка на другата, използвайки икономически по-силната си позиция и подготвеност за участие в гражданския и търговския оборот. Такива по-конкретни уговорки са договаряне на необосновано високи цени, използване на недостиг на материални средства на един субект за облагодетелстване на друг, уговорки, целящи недобросъвестна конкуренция, както и уговорки, при които се използва монополно положение на едната страна, за да се наложи на другата страна неизгодно условие. С чл. 9 ЗЗД законодателят е предвидил възможност за страните по сделките свободно да договарят съдържанието им, но е установил и ограничение на тази свобода, като е постановил, че съдържанието не може да бъде договаряно в противоречие с императивни правни норми и с добрите нрави. Нарушаването на тези изисквания води до нищожност на сделките на основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД.

В разглеждания случай между ищеца и (ФИРМА) е сключен договор за кредит за сумата в размер на 2500 лева, по силата на който потребителят се задължил да върне на дружеството получената сума ведно с уговорена възнаградителна лихва. Чрез договора за предоставяне на поръчителство е договорено допълнително парично задължение за кредитополучателя под формата на възнаграждение в размер на 667,26 лева. Срещу получаването на това възнаграждение (ФИРМА) се е задължило да сключи договор за поръчителство с (ФИРМА), по силата на който евентуално да заплати дължимите от кредитополучателя суми по договора за кредит при неизпълнение на задълженията му, като в случай на плащане същият разполага с правото да получи, както платените суми, така и законна лихва върху тях от деня на плащането (чл. 143, ал. 1 ЗЗД). Предвид изложеното съдът намира, че липсва еквивалентност в престациите на страните по договора за предоставяне на поръчителство. Този резултат е във вреда на длъжника и води до неоснователно обогатяване на (ФИРМА) за сметка на потребителя. Тези съображения налагат извод, че сключеният договор за предоставяне на поръчителство противоречи на добрите нрави и следователно е нищожен на основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, поради което същият не е породил предвидените с него правни последици.

Предвид изложеното съдът намира, че предявеният иск е основателен.

С оглед изхода от спора на основание чл. 78, ал. 1 ГПК в тежест на ответника следва да бъдат възложени направените от ищеца съдебни разноски за внесена държавна такса за разглеждане на спора в размер на 50 лева.

Съгласно чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата в случаите на оказана безплатна правна помощ и съдействие в хипотезите на чл. 38, ал. 1, ако в съответното производство насрещната страна е осъдена на разноски, адвокатът има право на адвокатско възнаграждение, определено от съда в размер не по – нисък от предвидения в Наредбата по чл. 36, ал. 2 ЗА. Предвид изложеното в тежест на ответника следва да бъде възложено да заплати на процесуалния представител на ищеца адвокатско възнаграждение в размер по чл. 7, ал. 2, т. 1 от Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения – 400 лева. Във връзка с искането на процесуалния представител на ищеца за присъждане на адвокатско възнаграждение с ДДС следва да бъде отбелязано, че с Определение № 917/02.05.2023г. по ч. гр. д. № 1323/2023 г. на ВКС, IV ГО, е прието, че предоставената безплатна правна помощ по чл. 38 ЗА представлява по смисъла на чл. 9, ал. 1 вр. чл. 8 ЗДДС безвъзмездна доставка на услуга, която не подлежи на облагане с данък върху добавената стойност по аргумент от по чл. 2, т. 1 ЗДДС, чл. 2, пар. 1, б. „в“ от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност. Тази услуга не може да се счете за възмездна на основание чл.38 ал.2 ЗА по съображения, че възмездяването става впоследствие - с акта на

съда, с който насрещната страна, при наличие на предвидените в нормата предпоставки, бива осъдена да заплати адвокатско възнаграждение на оказалия безплатната правна помощ адвокат. Съгласно чл.25 ал.2 ЗДДС данъчното събитие възниква на датата, на която услугата е извършена. Последващи този момент действия не могат да имат значение за възникване на данъчно задължение. Постановяването на съдебен акт, с който насрещната страна е осъдена да заплати възнаграждение за оказана безплатна правна помощ, не съставлява облагаема стока или услуга по смисъла на ЗДДС. Правоотношението, по което безплатната правна помощ е оказана, и това, създадено със съдебния акт, са между различни страни и с различно съдържание. По първото за адвоката, оказал правната помощ, не възниква право да получи възнаграждение, а второто е между адвоката и насрещната страна, по което адвокатът има само права, но не и задължения. Съдържанието на създаденото със съдебния акт правоотношение се изчерпва със задължението на оказалия безплатната помощ адвокат да бъде платена определена парична сума от насрещната страна. Съдът не е нито данъчнозадължено лице по смисъла на чл.3 ЗДДС, което да издаде фактура и да начисли ДДС по нея, нито е страна по правоотношението, възникнало от постановения от него осъдителен акт. Затова той не може да начислява ДДС върху дължимото за оказаната безплатна правна помощ адвокатско възнаграждение без това да е изрично предвидено в закона. Нито ЗДДС обаче, нито ЗА въвеждат такава изрична нормативна уредба, която да се отклонява от общите правила за облагане с данък върху добавената стойност. Предвид изложеното съдът намира, че в тежест на ответника следва да бъде възложено да заплати адвокатско възнаграждение на представителя на ищеца в минимален по Наредбата размер без ДДС.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА по предявен от А. М. М., ЕГН *****, с адрес в гр. (АДРЕС) ж.к. (АДРЕС), против (ФИРМА) ЕИК ***** със седалище и адрес на управление в гр. (АДРЕС) бул. (АДРЕС) Договор за предоставяне на гаранция № 4265392 от 21.09.2021 г. за нищожен на основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, поради противоречие с добрите нрави.

ОСЪЖДА (ФИРМА) ЕИК ***** със седалище и адрес на управление в гр. (АДРЕС) бул. (АДРЕС) да заплати на А. М. М., ЕГН *****, с адрес в гр. (АДРЕС) ж.к. (АДРЕС), на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, сумата в размер на 50 лева, представляваща сторени по делото съдебни разноски за заплатена държавна такса.

ОСЪЖДА (ФИРМА) ЕИК ***** със седалище и адрес на управление в гр. (АДРЕС) бул. (АДРЕС) да заплати на адвокат Д. М., ЕГН *****, с адрес в гр. (АДРЕС) ж.к. (АДРЕС), на основание чл. 78, ал. 1 ГПК вр. чл. 38, ал. 2 ЗА, сумата в размер на 400 лева, представляваща адвокатско възнаграждение за предоставена безплатна правна помощ на ищеца А. М. М..

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване от страните с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчване на препис от съдебния акт.

Съдия при Софийски районен съд: _____